

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta filozofická
Katedra historických věd

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Monika Bryšová

Název práce: Římskokatolická církev na Plzeňsku 1948-1953

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě):
PhDr. Karel Řeháček, odborný archivář, Státní oblastní archiv v Plzni

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cílem práce bylo popsat a analyzovat proticírkevní aktivity pouňorového stranického a státního režimu se zaměřením na Plzeň a její okolí. Na základě studia odborné literatury, dobového denního tisku a především primárním archivním výzkumem se autorce podařilo postihnout všechny klíčové aspekty boje komunistického režimu s církvemi po únoru 1948 na Plzeňsku. Veškeré důležité proticírkevní aktivity byly popsány v logické časové souslednosti s ohledem na jejich vzájemnou provázanost a výsledky. Domnívám se proto, že cíl práce byl naplněn, byť bych očekával poněkud hlubší analytický přístup alespoň k některým zkoumaným aspektům (viz bod 5 tohoto posudku).

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

K naplnění výše uvedených cílů dospěla autorka jednak studiem odborné literatury s celostátním i regionálním záběrem, jednak studiem archiválií několika archivních fondů uložených ve dvou klíčových regionálních archivech (Archivu města Plzně a Státním oblastním archivu v Plzni). Využití dobového denního tisku bylo (ke škodě věci) pouze doplňkové, mnohdy byl i běžně dostupný denní tisk citován pouze v odkazu na odbornou literaturu. Zcela postrádám jakýkoliv pokus o „vytěžení“ regionálních pamětníků resp. memoárů (metoda oral history), což by bylo v souvislosti s tématem nepochybně užitečné. V obecných pasážích se autorka opírala o odbornou literaturu, v regionálních pasážích volila kombinaci odborné literatury s archivním výzkumem. Vlastní tvůrčí přístup je patrný zejména v těchto případech, v obecných kapitolách a v úsecích regionálních částí práce je zjevný spíše kompilační přístup s minimem vlastního přínosu. Regionální tematika byla s ohledem na dostupnost pramenů zpracována odpovídajícím způsobem, proporcionalita obecných (zde teoretických) a regionálních (zde vlastních tvůrčích) prvků je v rovnováze. Použité přílohy korespondují s vlastním textem a jedná se prakticky o edici několika důležitých dokumentů proticírkevní politiky strany a státu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Práce je napsána čtivě, ovšem mezi obecnými a regionálními pasážemi jsou v tomto směru značné kvalitativní rozdíly, které jsou dány již zmíněným přístupem k jejich zpracování (obecné kapitoly jsou kompilací již vydané odborné literatury, kdežto regionální pasáže ve větší míře vlastním autorčím počinem). Poznámkový aparát víceméně odpovídá citačním normám. Členění kapitol textu je logické, k vlastní grafické úpravě či kvalitě příloh nemám žádné kritické připomínky.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Předložená práce vznikla kombinací kompilace odborné literatury a vlastního studia archivního materiálu. Z hlediska metodologie převažuje popisný princip, do hlubších analýz se autorka pouští jen zřídka. Práce má logickou stavbu, kapitoly na sebe vhodně navazují, vnitřní soudržnost textu je na slušné úrovni. Hlavním pozitivem práce je syntéza několika úzce provázaných proticírkevních procesů přelomu 40. a 50. let minulého století na Plzeňsku na pozadí celostátního vývoje. Práce má však i svá negativa. V první řadě bych zmínil autorčin přístup k archivním pramenům. V pozitivním směru jej lze hodnotit zejména v případech, kdy autorka potřebovala do obecné konstrukce zasadit regionální konkrétní a kdy prameny využívala ilustrativně v součinnosti s dalšími informačními zdroji. Jednoznačně negativně se však závislost na archivních pramenech (resp. na jednom informačním zdroji) projevila v kapitole 8. V případě likvidace církevních spolků by bylo v souladu s tématem práce vhodnější uvádět pouze skutečnosti, které se této likvidace bezprostředně týkají. Autorka však zvolila jiný přístup a pokusila se o popis celého jejich vývoje. To je však na základě

jednoho pramenného zdroje, a to ještě rejstříku spolků, velmi ošidné, jelikož (jak sama autorka správně poznala) spolkový rejstřík zdaleka neobsahuje všechny k tomu relevantní informace. Dějiny církevních resp. náboženských spolků v Plzni jsou zcela jistě tématem na samostatnou diplomovou práci, založenou na různorodé pramenné základně. V případě posuzované diplomové práce je tato pasáž spíše na škodu, jelikož informace v ní uvedené jsou vzhledem k pramennému omezení na jeden zdroj logicky nepřesné a zavádějící. Příkladem budiž třeba podkapitola 8.3, která se týká Dámského spolku Ludmila (s. 66). Autorka ze spolkového rejstříku zjistila, že byl založen v říjnu 1919 a jeho předsedkyní byla po celou dobu jeho existence Marie Rybáková. Nahlédnutím do knihy zápisů z valných hromad a členských schůzí spolku (viz Archiv města Plzně, sign. 11 c 68) však zjišťujeme, že spolek byl založen 1. 12. 1918 a že M. Rybáková byla jeho předsedkyní (starostkou) až od 12. 3. 1922 (do té doby tuto funkci zastávaly Augusta Rozsypalová a Marie Reneltová). Dalším negativem práce je její neúplně zvládnutá závěrečná redakce. V textu se nachází značné množství pravopisných (např. s. 16 – „církevní záležitosti byly svěřeny kulturní komisy“, s. 59 – „byli vyzívání“, s. 53 a jinde v poznámkách – „Situační a pracovní správy“, s. 62 – „V Západních Čechách“), stylistických (např. s. 1 – „Základním východiskem diplomové podkladem práce“, s. 2 – „které se zabývají mocenského dohledu nad církvemi“, s. 5 – „vztahy mezi církví a státem se nezačala měnit“, s. 39 – „hovořili o boj za mír“, s. 40 – „došlo k narušení jednotu duchovních“, s. 41 – „tvoří významnou a nedílnou součástí římskokatolické církve“, s. 43 – „pro řády sídlících na vesnicích“, s. 44 – „církevní politiky vůči řádům a klášterů“), syntaktických chyb (např. interpunkce v souvětích) či překlepů (s. 1 – „nevážnějších“ místo „nejvážnějších“, s. 3 – „duchoví“ místo „duchovní“, s. 22 – „jednou dojde k rozhodnému boji“, s. 22 – „na přelomu března a dubnu“, s. 42 – „duchovní cvičení“ místo „duchovní cvičení“, s. 50 – „došlo k poškození podlaha“), které se při důkladnější závěrečné korektuře mohly odstranit. Z pohledu věcných nedostatků bych zmínil nejasnost na s. 28, kde autorka konstatuje, že „v prvním týdnu po vyhlášení KA odmítli všichni oslovení duchovní prohlášení podepsat“, ale v poznámce k tomuto tvrzení (č. 105) zmiňuje, že prohlášení KA podepsal Msgre Josef Limpouch (v autorčině textu navíc nesprávně „Lompouch“). Další nejasnost vidím na s. 43-44, kde se autorka zabývá počty mužských řádů v Československu v roce 1950. Literaturou uváděný počet 42 zpochybňuje a uvádí jich 30, ovšem hned v další větě za tímto údajem stojí, že se jednalo o 26 řádů v Čechách a 17 řádů na Slovensku, což je však celkem 43! Z drobných věcných opomenutí upozorňuji na nesprávnou podobu jména Canterbury (na s. 27 uvádí autorka tvar „Cantebury“) či na název Spolku svatého Vincence z Pauly (na s. 72 autorka uvádí tvar „z Paula“, asi jako překlad názvu „de Paul“). V několika případech (např. s. 31, pozn. 125) nejsou v textu ani v Seznamu použitých zkratk v závěru práce některé použité zkratky vysvětleny.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):
K obhajobě bych si dovolil položit následující otázky:

1. Jak se církevní hodnostáři na Plzeňsku vypořádali s tlakem arcibiskupa Berana a biskupů na politickou neaktivitu? Jaká byla jejich propojenost s Československou stranou lidovou? Třeba Msgre Josef Limpouch byl až do roku 1949 krajským předsedou strany.
2. Jak byste hodnotila aktivity plzeňského arciděkana Aloise Černého ve vztahu ke komunistické moci? Nebyl vůči ní příliš pasivní?
3. Vysvětlíte časové vymezení tématu své diplomové práce. V čem byl rok 1953 v proticírkevní politice strany a státu tak významným mezníkem? Mohla byste porovnat proticírkevní hnutí po roce 1948 s obdobím po roce 1918 (likvidace církevních památek, kříže ve školách, vliv církve na vzdělávání)?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

S ohledem na výše uvedená pozitiva i negativa doporučuji připustit práci k obhajobě a v závislosti na její kvalitě navrhuji její hodnocení v rozmezí velmi dobře až dobře.

Datum: 22. 5. 2012

Podpis:

Pozn.: Při nedostatku místa použijte příložený list.